

Ministerul Educației Republicii Moldova
Colegiul „Alexei Mateevici” Chișinău

Aprob
Directorul Colegiului
„Alexei Mateevici” Chișinău
Bercu Victoria
2017

Curriculum modular
S.05.O.028 Psihologia vârstelor II

Specialitatea 92310 Asistență socială
Calificarea Lucrător social

Curriculumul a fost elaborat cu suportul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

Covali Areta, grad didactic I, Colegiul „Alexei Mateevici” Chișinău

Boaghi Elena, grad didactic II, Colegiul „Alexei Mateevici” Chișinău

Aprobat:

La ședința Consiliului Profesorat al Colegiului „Alexei Mateevici” Chișinău

Director

Bercu Victoria

2017

Recenzenți:

Curoș Ludmila, director-adjunct instruire Colegiul „Alexei Mateevici” Chișinău

Bantuș Larisa, șef catedră „Pedagogie, psihologie, arte și sport” Colegiul „Alexei Mateevici” Chișinău

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic

<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>.

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională	5
III. Competențele profesionale specifice modulului.....	6
IV. Administrarea modulului	7
V. Unitățile de învățare	7
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	10
VII. Studiu individual ghidat de profesor.....	10
VIII. Lucrările practice recomandate	13
IX. Sugestii metodologice	13
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	15
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	21
XII. Resursele didactice recomandate elevilor.....	21

I. Preliminarii

La momentul actual în învățământ se pune accent pe formarea specialistului competent, pe formarea și dezvoltarea competenței drept calitate a personalității. Competența specialistului este o condiție obligatorie a eficienței activității profesionale.

Realizarea unui învățământ profesional de calitate în contextul realităților socio-economice actuale impune o nouă abordare a procesului de învățământ, care vizează formarea la elevi a unui sistem de competențe necesare pentru integrarea pe piața muncii și pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Menirea oricărei instituții de învățământ este să pregătească tinerii pentru viață ; să-și schițeze planuri de viitor, să-și facă proiecte, să conștientizeze și să-și asume responsabilități; să-și pună în armonie relațiile interpersonale pentru a putea cunoaște capacitățile proprii, pentru a-și spori randamentul muncii intelectuale și fizice etc.,

Curriculum-ul modular „*Psihologia vârstelor II* ” este un act normativ destinat formării profesionale a specialistului în asistență socială, care specifică finalitățile de învățare și descrie condițiile de formare a competențelor profesionale specifice disciplinei.

Curriculum-ul a fost elaborat avându-se în vedere următoarele:

- noua structură a sistemului de învățământ de studii medii de specialitate din R M;
- reperele impuse de Ministerul Educației RM privind aprobarea Planului cadru de învățământ pentru studii medii de specialitate privind lista disciplinelor din cultura de specialitate la colegiul, specialitatea „Asistență socială”;
- nomenclatorul domeniilor de formare profesională al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar;
- necesitatea de a oferi prin curriculum un răspuns mult mai adecvat cerințelor sociale, exprimat în termeni de achiziții finale ușor evaluabile la încheierea ciclului al colegiului

Modulul „*Psihologia vârstelor II* ” oferă elevilor cunoștințe, abilități și deprinderi, referitoare la aspectele psihologice ale individului aflat într-o anumită etapă de vîrstă. Psihologia varstelor delimitează statute de varsta și atitudini, conduite și cerințe specifice față de anumite vârste. Statutul de vîrstă reală sau dorită creează în interrelațiile sociale o stratificare de datorii și drepturi, ceea ce în ultimă instanță se manifestă prin anumite comportamente și conduite și care sunt dependente, în mare măsură, de varsta și de contextul condițiilor sociale.

Scopul modulului este formarea competențelor de cunoaștere a caracteristicilor, funcțiilor, proceselor psihice a individului de la vîrsta școlară mică pînă la bătrînețe, cu progresele ce caracterizează fiecare vîrstă. Elevii vor analiza viața psihică a individului de la vîrsta școlară mică pînă la bătrînețe, evidențiind aspectele evolutive , crizele, dezvoltarea psihică și/sau aspectele de involuție etc; avînd posibilitatea implicării practice prin propunerea de sfaturi de depășire a problemelor psihologice, prin formularea regulilor de dezvoltare psihică, prin aplicarea și interpretarea testelor psihologice cu scopul autocunoașterii și cunoașterii proceselor psihice și însușirilor de personalitate a individului aflat la o anumită vîrstă.

Studierea modulului „*Psihologia vârstelor II*” , urmează studierii modulului „*Psihologia vârstelor I*” , și relectă caracteristicile psihice pentru următoarele stadii ale vieții omului: dezvoltarea psihică a copilului de vîrstă școlară mică, a preadolescentului, a adolescentului, a omului în perioadele tinereții , a omului în perioadele vîrstei adulte și caracteristicile psihice a omului în perioada bătrîneții.

Obiectivul principal al unitatii de curs „*Psihologia vârstelor II* ” este formarea competențelor de identificare a trăsăturilor psihologice fundamentale care definesc etapele vieții : vîrsta școlară mică, preadolescentul, adolescentul, omul în perioadele tinereții , omul în perioadele vîrstei adulte și în perioada bătrîneții; precum și de formare a competențelor de creare a mediului (social, familial, educațional) optim pentru dezvoltarea psihică a personalității.

Unitatea de curs este destinată studiului elevilor din anul III, semestrul V, *Specialitatea* Asistență socială, *Calificarea* Lucrător social.

Pentru însușirea materiilor propuse în prezentul curriculum este esențial ca elevii inițial să însușească următoarele discipline:

F.01.O.013 Psihologia generală

F.03.O.017 Psihologia personalității

S.05.O.028 Psihologia vîrstelor I

Studiarea modului „*Psihologia vîrstelor I I*” va constitui baza pentru însușirea temeinică a disciplinelor pe care elevii le vor studia în continuare:

S.07.O.031 Psihopedagogia specială

S.07.O.030 Educația incluzivă

II. Motivația, utilitatea modului pentru dezvoltarea profesională

În orice profesie ar lucra, omul societății moderne are nevoie de pregătire de specialitate care, în condițiile actuale se cere a fi cât mai temeinică și mai cuprinzătoare.

Studiul modului „*Psihologia vîrstelor II*” alături de studiul celorlalte științe psihologice și sociale își propune în primul rînd formarea personalității autonome și creative în vederea dezvoltării libere și armonioase a tînărului specialist. Pentru ca un tînăr specialist să răspundă adecvat unor realități în schimbare, el trebuie să dispună nu doar de o solidă pregătire profesională, ci el trebuie să posede și motivația , și disponibilitatea de a reacționa pozitiv la schimbare- ca premiză a dezvoltării personalității.

În al doilea rînd studiind „*Psihologia Vîrstelor II*”, elevul Colegiului de azi -specialistul de mîine va avea abilitatea de a influența enorm formarea personalității tinerei generații, dar și abilitatea de a soluționa diferite probleme psihologice ce pot apărea la fiecare vîrstă a persoanei. Fiecare persoană este unică în felul său, este o personalitate individuală .

Din aceste considerente s-a creat conținutul curriculum-ului „*Psihologia vîrstelor II*” care are ca scop studiarea cît mai profund posibil a studiului particularităților psihologice de vîrstă ,legităților, mecanismelor, premiselor, condițiilor, factorilor și forțelor motrice ale dezvoltării psihice și formării personalității în ontogeneză.

„*Psihologia vîrstelor II*” este disciplina în cadrul căreia se investighează modificările care survin în viața individului de la vîrsta școlară mică, preadolescența, adolescența, vîrstele adulte și bătrînețea.

Deci, cîmpul de studiu al „*Psihologia vîrstelor II*” cuprinde dezvoltarea psihică, intelectuală, afectivă a ființei umane din momentul debutului școlar pînă la bătrînețe.

Studiind modulul elevii vor justifica ideea că diferențele psiho-fizice dintre indivizi și modalitățile lor diverse de activitate impun o organizare diferențiată a activității sociale, instructiv-educative care să valorifice, maximal, dezvoltarea potențialului lor. Vor completa ghidul de cercetare psihologică , îndeplinind fișa de analiză psihologică a persoanei în urma observațiilor efectuate și a analizei rezultatelor metodelor de cercetare psihologică a proceselor psihice și însușirilor de personalitate .

Absolvenții Colegiului vor îmbrățișa profesia care îi va permite să activeze în cîmpul social , adică specialistul care va organiza activitățile instructiv-educative cu persoane de diferite vîrste, ținînd cont de particularitățile psihoindividuale și de vîrstă. Studiind modulul „*Psihologia vîrstelor II*” asistentul social va planifica, realiza și evalua procesul de dezvoltare educativă a copilului/tînărului în cadrul instituțional, social și familial; va evalua situația psihologică a persoanei și a dificultăților psihologice cu care acesta se confruntă, și va propune soluții și strategii de soluționare; va asista copilul/tînărul în dezvoltarea de abilități de viață independentă și dezvoltarea personalității acestuia; va sprijini persoana în toate planurile sale (biologic, intelectual, moral, afectiv, comportamental, artistic și social); va susține dezvoltarea abilităților emoționale și cognitive a beneficiarului; va ajuta adultul să devină conștient de sine, responsabil și integrat în societate; va stabili modalități de optimizare a calității vieții bătrînului.

Valoarea formativă a modului „*Psihologia vîrstelor I I*” constă în :

- cunoașterea specificului etapelor de vîrstă studiate, cu accentuarea aspectelor de evoluție și dezvoltare, dar și de continuitate și disfuncționalitate, de la o vîrstă la alta;
- identificarea unor posibilități de elaborare a unor strategii de intervenție educațională în funcție de specificul psihologic ale etapelor de vîrstă;
- utilizarea metodelor de cunoaștere a particularităților de vîrstă și psihoindividuale ale individului;

- formarea unui sistem de atitudini pozitive și responsabilitate manifestată prin interes și receptivitate crescută față de înțelegerea și explicarea corectă a condițiilor psihice ale individului în contextul activităților sociale și educative;
- cunoașterea profilului bio-psiho-social al individului specific unei anumite vârste;
- înțelegerea cauzelor, legilor și caracteristicilor dezvoltării umane individuale și transformărilor omului de-a lungul vieții;
- cultivarea unor disponibilități atitudinale-motivaționale-afective privind interesul pentru dezvoltarea psihică a copiilor/tinerilor și pentru desfășurarea vieții umane;
- abordarea prognostică a procesului dezvoltării psihice, formării personalității;
- inocularea convingerii, că regizarea optimă a stadiului intrauterin și a copilăriei este decisivă pentru destinul fiecărui om.

Pentru crearea condițiilor de formare și dezvoltare a abilităților cognitive și acționare se va ține cont de principiile realizării unităților de conținut:

- *Principiul umanizmului*, care reclamă recunoașterea valorii, irepetabilității, integralității omului;
- *Principiul dezvoltării cognitive active*, care reclamă organizarea activității de învățare prin „interacțiunea cu celălalt” pentru crearea câmpului de tensiune intelectuală; Câmpul de încărcare emoțională oferă oportunități de manifestare a individualității, îl înarmează pe cel ce învață cu experiență experimentală;
- *Principiul individualizării* care reclamă proiectarea și organizarea demersului didactic luând în considerație particularitățile specifice ale fiecărei persoane;
- *Principiul dezvoltării calității de Subiect al fiecărui educabil* în procesul educațional.

III.Competențe profesionale specifice modulului

CPS.1. Utilizarea noțiunilor specifice psihologiei vârstelor și dezvoltarea unui vocabular de specialitate.

CPS.2. Identificarea trăsăturilor psihologice fundamentale care definesc etapele vieții umane (din momentul debutului școlar până la bătrânețe).

CPS.3. Aplicarea informațiilor specifice psihologiei vârstelor în construirea demersurilor instruirii și educației.

CPS.4. Recunoașterea diferențelor individuale în construirea și manifestarea vieții psihice în mediul social, educațional și familial .

CPS.5. Interpretarea comportamentului uman prin analiza proceselor psihice implicate în realizarea lui.

CPS.6. Aplanarea și rezolvarea constructivă a problemelor psiho-sociale, ce pot surveni la vârstele din momentul debutului școlar până la bătrânețe

CPS.7. Abordarea psihologică eficientă a persoanei (din momentul debutului școlar până la bătrânețe) în asigurarea serviciilor sociale.

CPS.8. Proiectarea și intervenția în optimizarea activității sociale , profesionale, familiale a beneficiarului.

IV.Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
	Total	Contact direct		Lucrul individual		
		Prelegeri	Practică/ Seminar			
V	60	20	10	30	Ex.	2

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1.Dezvoltarea psihică a copilului de vîrstă școlară mică		
U.C.1. Determinarea specificului dezvoltării psihice la elevii de vîrstă școlară mică.	1.1.Debutul școlar. 1.2.Învățarea –activitate primordială a elevilor de vîrstă școlară mică. 1.3.Dezvoltarea sferei cognitive la vîrsta școlară mică. 1.4.Dezvoltarea personalității elevului de vîrstă școlară mică. 1.5.Relațiile interpersonale în vîrsta școlară mică.	A.1.Identificarea specificului adaptării elevilor la activitatea școlii. A.2. Distingerea specificului învățării la vîrsta școlară mică. A.3.Determinarea specificului dezvoltării sferei cognitive la elevii de vîrstă școlară mică. A.4.Specificarea abilităților sociale dobîndite pe parcursul vîrstei școlare mici. A.5.Stabilirea asemanărilor și desosebirilor dezvoltării psihice a copilului de vîrstă preșcolară și celui de vîrstă școlară mică. A.6.Utilizarea metodelor, strategiilor de motivație pentru învățare a copiilor de vîrstă școlară mică. A.7.Propunerea activităților de dezvoltare psihică și dezvoltare a personalității copilului de vîrstă școlară mică. A.8.Elaborarea sfaturilor părinților pentru dezvoltarea adecvată a copilului de vîrstă școlară mică.
2.Dezvoltarea psihică a preadolescentului.		
U.C.2. Identificarea principalelor direcții în dezvoltarea psihică a preadolescentului.	2.1.Characteristica preadolescenței. 2.2.Dezvoltarea sferei cognitive la preadolescenți. 2.3.Characteristica activității dominante a preadolescentului.	A.9.Determinarea principalelor direcții de dezvoltare în preadolescență. A.10.Aprecierea rolului comunicării eficiente a preadolescentului cu familia și semenii în dezvoltarea personalității. A.11.Aprecierea specificului dezvoltării

	<p>2.4.Dezvoltarea personalității preadolescentului.</p> <p>2.5.Criza preadolescenței.</p> <p>2.6.Relațiile preadolescentului cu semenii, familia, adulții</p> <p>2.7.Consecințele dezvoltării fizice în planul dezvoltării sociale.</p> <p>2.8.Comportament deviant și delicvent în preadolescență</p>	<p>proceselor psihice cognitive la preadolescenți.</p> <p>A.12.Stabilirea consecințelor dezvoltării fizice în planul dezvoltării sociale.</p> <p>A.13.Estimarea rolului/influenței părinților în dezvoltarea preadolescentului.</p> <p>A.14.Propunerea de activități de stimulare a dezvoltării psihice a preadolescentului.</p> <p>A.15.Elaborarea de sfaturi părinților pentru prevenirea comportamentului delicvent a preadolescentului.</p> <p>A.16.Elaborarea și realizarea activităților de formare a personalității preadolescentului.</p>
3.Dezvoltarea psihică a adolescentului.		
U.C.3. Analiza dezvoltării psihice a adolescentului.	<p>3.1.Caracteristica generală a adolescenței.</p> <p>3.2.Efectele psihologice ale maturizării.</p> <p>3.3.Dezvoltarea sferei cognitive a preadolescentului.</p> <p>3.4.Personalitatea adolescentului</p> <p>3.5..Identitatea și conștiința de sine.</p> <p>3.6.Comunicarea și relațiile adolescentului cu adulții și cu semenii.</p> <p>3.7.Autodeterminarea profesională în adolescență.</p> <p>3.8.Comportament deviant și delicvent în preadolescență</p>	<p>A.17.Determinarea specificului dezvoltării psihice în preadolescență.</p> <p>A.18.Estimarea efectelor psihologice ale maturizării.</p> <p>A.19.Identificarea particularităților relațiilor adolescentului cu semenii și cu adulții.</p> <p>A.20.Analiza factorilor care pot perturba dezvoltarea personalității adolescentului.</p> <p>A.21.Elaborarea de recomandări față de comportamentul, starea fizică și starea psihică a adolescentului.</p> <p>A.22.Specificarea caracteristicilor sferei cognitive la adolescenți.</p> <p>A.23.Elaborarea recomandărilor adulților/părinților pentru a eficientiza relațiile cu adolescenții.</p>
4.Dezvoltarea psihică a omului în perioadele tinereții (dela 21ani pîna la 31-35 ani)		
U.C.4. Evidențierea direcțiilor principale în dezvoltarea psihică a omului în perioadele tinereții.	<p>4.1.Caracteristica dezvoltării în perioada tinereții.</p> <p>4.2.Schimbările în sfera cognitivă în perioada tinereții.</p> <p>4.3.Structurarea la nivel intelectual</p> <p>4.4.Formarea identității la tineri.</p> <p>4.5.Variante de constituire a identității.</p> <p>4.6.Reorientări la valori în perioada tinereții.</p> <p>4.7.Integrarea socială a tînărului.</p> <p>4.8..Familia și dezvoltarea familială a tînărului</p>	<p>A.24.Identificarea specificului dezvoltării vîrstei tinere.</p> <p>A.25.Evidențierea schimbărilor în sfera cognitivă în perioada tinereții</p> <p>A.26. Distingerea specificului dezvoltării proceselor psihice cognitive la tineri.</p> <p>A.27.Identificarea valorilor și specificul dezvoltării morale a tinerilor.</p> <p>A.28. Utilizarea metodelor/strategiilor de formare a identității la tineri.</p> <p>A.29.Propunerea rețetelor de soluționare a problemelor de integrare socială.</p>

5.Dezvoltarea psihică a omului în perioadele vârstei adulte.		
U.C.5. Caracterizarea dezvoltării psihice a omului în perioadele vârstei adulte.	5.1.Caracterizare generală a vârstei 5.2.Aspecte caracteristice ale cogniției și învățării în perioada adultă 5.3..Evoluția intelectuală a vârstei 5.4.Caracteristicile personalității la vârstele adulte. 5.5.Caracteristici psihofiziologice și relația cu dinamica identității 5.6.Dinamica și tranziția rolurilor în perioada adultă	A.30.Specificarea direcțiilor principale a dezvoltării omului în perioada adultă. A.31. Propunerea recetelor de soluționare a problemelor de integrare socială la vârsta adultă. A.31.Specificarea evoluției intelectuale a omului la vârsta adultă. A.32.Identificarea relației dezvoltării psihofiziologie cu dinamica identității. A.33.Distingerea specificului dezvoltării psihice la vârsta tinereții și adulte. A.34.Evidențierea specificului și particularitățile personalității la vârstele adulte. A.35.Elucidarea dinamicii și tranziției rolurilor în perioada adultă. A.36.Evidențierea direcțiilor de bază în evoluția intelectuală a vârstei. A.37.Estimarea impactului mediului în formarea intelectului omului matur. A.38.Asigurarea dezvoltării psihice și personalității persoanelor de vârstă adultă.
6.Caracteristicile psihice a omului în perioada bătrâneții		
U.C.6. Stabilirea caracteristicilor psihice a omului în perioada bătrâneții.	6.1.Caracteristici a bătrâneții. 6.2.Stadiile perioadei de involuție 6.3.Aspecte demografice legate de bătrânețe 6. 4.Teoriiile îmbătrânirii 6.5.Aspecte biologice, patologice și psihosociale ale îmbătrânirii 6.6.Pensionarea. Teoria dezangajării sociale 6.7.Vârstnicul și familia 6.8. Aspecte legate de moarte 6.9.Ajustări majore la vârsta a treia	A.39.Analiza specificului vârstei bătrâneții. A.40.Determinarea aspectelor psihologice problematice la bătrânețe. A.41.Identificarea aspectelor biologice, patologice și psihosociale ale îmbătrânirii. A.42. Propunerea recetelor de soluționare a problemelor de integrare socială la vârsta bătrână. A.43.Stabilirea caracteristicilor relațiilor bătrânului și familiei. A.44.Identificarea efectelor pensionării asupra atitudinii față de viață. A.45.Specificarea ajustărilor majore pe care trebuie să le facă persoanele de vârstă a treia. A.46.Propunerea sfaturilor familiei bătrânului pentru îmbunătățirea vieții interioare. A.47.Stabilirea modalităților de optimizare a calității vieții bătrânului.

VI.Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

nr. ord	Unitate de învățare	Total ore	Ore contact direct		Studiu Indiv.
			Prelegeri	Practică/Seminar	
1	Dezvoltarea psihică a copilului de vîrstă școlară mică	8	2	1	5
2	Dezvoltarea psihică a preadolescentului.	9	3	1	5
3	Dezvoltarea psihică a adolescentului.	10	3	2	5
4	Dezvoltarea psihică a omului în perioadele tinereții (dela 21ani pîna la 31-35 ani)	11	4	2	5
5	Dezvoltarea psihică a omului în perioadele vîrstei adulte.	11	4	2	5
6	Caracteristicile psihice a omului în perioada bătrîneței.	11	4	2	5
	Total ore	60	20	10	30

VII.Studiul individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1.Dezvoltarea psihică a copilului de vîrstă școlară mică			
<p>-Rolul învățătorului, păriților în adaptarea școlară a elevului.</p> <p>-Sfaturi părinților pentru pregătirea corectă a temelor pentru acasă.</p> <p>-Rolul școlii în formarea personalității școlarului mic.</p> <p>-Cauzele insuccesului școlar. Sfaturi de prevenire/aplanare a insuccesului școlar în clasele primare.</p> <p>-Argument Este elevul de vîrstă școlară mică mai mult decît elev? Cum ar trebui organizat procesul instructiv-educativ luînd în considerație acest fapt ?</p> <p>-Recomandări pentru educarea corectă a copilului de vîrstă școlară mică</p>	<p>Diagrama Cauză-efect</p> <p>Ghid practic</p> <p>Eseu</p> <p>Studiu de caz.</p> <p>Ghid practic</p> <p>Lista de recomandări</p>	<p>Comunicarea rezultatelor</p> <p>Prezentare scrisă</p> <p>Argumentarea proprie a ideilor</p> <p>Rezolvarea studiului de caz.</p> <p>Argumentarea scrisă a ideilor.</p> <p>Elaborare de recomandări.</p>	Săptămîna 1,2
2.Dezvoltarea psihică a preadolescentului.			
<p>-Părintele ideal. "Eu voi fi un părinte ideal pentru copilul meu preadolescent..."</p> <p>-Sfaturi de relaționare pozitivă a părinților cu preadolescentul.</p> <p>-Influența grupului asupra preadolescentului.</p> <p>-Rolul motivației în asigurarea succesului școlar la preadolescenți.</p> <p>-Sfaturi părinților, învățătorilor pentru depășirea crizei preadolescentului.</p> <p>-Sfaturi preadolescenților de formare pozitivă ,autoaprecierii/creșterii a stimei de sine.</p>	<p>Eseu</p> <p>Lista de sfaturi</p> <p>Comunicare</p> <p>Referat</p> <p>Ghid practic</p> <p>Ghid practic</p>	<p>Eseul elaborat conform cerințelor.</p> <p>Prezentarea sfaturilor.</p> <p>Prezentarea comunicării</p> <p>Prezentarea referatului</p> <p>Prezentarea orală</p> <p>Argumentarea ideilor elaborate.</p>	Săptămîna 3-5

3.Dezvoltarea psihică a adolescentului.			
-Autocunoaștere. Precizează : a)care este deviza ta în viață ? b)planurile tale de viitor: peste 5 ani, peste 20 ani, peste 50 ani. -Sugestii pentru o atitudine pozitivă a adolescentului față de lucruri și oameni. -Srișoare pentru viitorul copil adolescent (fată, băiat , la dorință) -Eseu”Cine sunt Eu ?” - dezvoltarea psihică în pradolescență și adolescență. -Metode de educație folosite la vârsta adolescență. -Caracteristicile adolescentului dificil. Soluții educative	Linia timpului Comunicări Proiect individual Eseu Ghid practic pentru educația adolescenților Referat	Corectitudinea elaborării planului de viitor. Formularea sugestiilor. Redactarea scrisorii din viitor. Elaborarea ghidului. Prezentarea referatului.	Săptămîna 6,7
4.Dezvoltarea psihică a omului în perioadele tinereții (dela 21ani pîna la 31-35 ani)			
-Deosebiri psihologice dintre bărbați și femei -Asemănări și deosebiri dintre un adolescent de un om matur. -Relațiile ideale în familie, calitățile pentru soț, soție. -Rolul alegerii corect a profesiei pentru o viață interioară echilibrată. -Sarcinile vârstei tinereții. -Sfaturi pentru o viață frumoasă în tinerețe. -Autorefecție „ Eu la 30 de ani” -Evoluția valorilor tînărului bărbat și tinerei femei de la 20/23 ani pînă la 30/33 ani , ierarhia.	Graficul T Graficul T Proiect individual Studiu de caz Lucrare individuală Poriect de grup Autoanaliza psihologică Proiect individual	Elaborarea graficului Elaborarea graficului Prezentarea scrisă a proiectului Argumentarea sarcinilor Prezentarea scrisă Prezentarea scrisă	Săptămîna 8-10
5.Dezvoltarea psihică a omului în perioadele vârstei adulte.			
-Rolul calității relațiile familiale asupra vieții psihice a adultului. -Fenomenul ”conservarea vârstei” -Sfaturi de îmbunătățirea relațiilor familiale. -Scrisoare de mulțumire părinților. -Sarcinile vârstei adulte	Diagrama Cauză-efect Lucrare individuală Ghid practic „Familia fericită”, Lucrare individuală Prezentare grafică	Susținerea rezultatelor Prezentare scrisă Elaborarea conform cerințelor Prezentare scrisă Prezentare PPT	Săptămîna 11,12

6.Characteristicile psihice a omului în perioada bătrâneții.			
-Trăsăturile de caracter a bunicii/bunicului proprii.Lecți de viață oferite. -Autorefecție. Descrie-te cum ve- i arăta / va fi viața ta la bătrânețe. -Sfaturi bătrânilor pentru o bătrânețe frumoasă. -5 tipuri de vîrstă , de adaptare a omului la bătrînețe. -Abaterile/tulburările psihice provocate de bătrînețe. -Activități bătrînilor de menținere a sensului vieții. -Sarcinile bătrîneții. -Aspectele pozitive ale vîrstei bătrînețe. -10 sfaturi de la un bătrîn.	Proiect individual	Prezentare scrisă	Săptămîna 13-15
	Autorefecție psihologică	Comunicare orală	
	Lista de sfaturi	Prezentare orală	
	Referat	Prezentare scrisă	
	Proiect de grup	Prezentare poster	
	Proiect individual	Prezentare scrisă	
	Proiect individual	Prezentare scrisă	
	Proiect individual	Prezentare scrisă	
	Poster	Prezentarea posterului	

VIII.Lucrările practice recomandate.

1. Stresul școlar.
2. Familia și micul școlar.
3. Alcoolul, drogurile , țigările - influența lor asupra stării psihice a preadolescentului. Referat.
4. Dificultăți și provocări în pubertate.
5. Adolescentul de azi.
6. Personalitatea omului în perioada tinereții.
- 7.Rolul familiei pentru omul adult.
- 8.Sensul vieții la bătrînețe.

IX. Sugestii metodologice

Unitatea de curs „*Psihologia vîrstelor II*” este axată pe necesitățile celui ce învață, ceea ce permite ca instruirea să fie accesibilă și eficientă pentru toți elevii. Instruirea este proiectată în așa mod, încît în etapele corespunzătoare învățarea va fi apreciată, și elevilor li se va oferi feedback obiectiv și constructiv.

Unitatea de curs are la bază principiile: utilitatea socială a procesului didactic, corelația interdisciplinară, valorificarea informațiilor din activitatea elevilor.

Caracteristicile fundamentale ale strategiei didactice utilizate în realizarea conținutului sînt: *aplicabilitatea* în activitatea practică a achizițiilor, *accesibilitatea* – adaptarea la necesitățile de formare a elevului sub aspectul nivelului (stilul individual de învățare, potențial, nivel cultural atins, interese și atitudini); *adaptarea* la specificul formării profesionale (pregătirea profesională, experiența anterioară, organizarea procesului didactic la specialitate)

Instruirea se va baza pe o selecție critică a materialelor și resurselor. Materialele de instruire sînt structurate și organizate în formatul adecvat creșterii capacități de învățare a elevilor. Se va utiliza în procesul predării strategii care să sprijine înțelegerea și reținerea noilor informații. Se va recurge, ori de cîte ori este necesar, la cunoașterea sensorială și la gîndirea critică, solicitând argumentarea. Se va combina diverse strategii didactice pentru a cuprinde elementele din cît mai multe stiluri de învățare, luîndu-se în considerație teoria inteligențelor multiple. Prin strategia aplicată se va asigura un echilibru dintre aspectul teoretic și practic al formării competențelor.

Specificul formării competențelor în procesul de instruire este oferirea feedback-ului permanent între elevi și profesor, precum și completarea sistematică a portofoliului la disciplină.

În realizarea finalităților modulului „*Psihologia vîrstelor II*” vor fi utilizate preponderent metodele didactice: conversația euristică, problematizarea, joc de rol, discuția ghidată, studiul de caz, prezentările PPT, filmulețe documentare și analiza situațiilor concrete.

Predarea cursului va fi axată pe necesitățile celui care învață, luînd în considerație inteligența dominantă și specificul, stilul de învățare a discipolilor.

Conținuturile recomandate în prezentul curriculum alcătuiesc axa epistemologică a disciplinei predate, esența științei pe care urmează să o cunoască, să o asimileze elevul, de aceea acestea se conformează logicii și coerenței științifice prezentate într-o paradigmă pedagogică acțională.

Conform criteriului **nivelul învățării** se va insista asupra învățării conștiente care rămîne a fi piatra de temelie în învățarea „de-a lungul și de-a latul vieții”. Interactivitatea, ca factor de calitate al învățării completează în mod fundamental și principial, strategiile de învățare specializată, de calificare profesională, pornind de la însușirea limbajului specific și culminînd cu modul de a gîndi și de a acționa într-un domeniu, pentru demonstrarea performanțelor profesionale, iar învățarea socială va oferi șanse pentru o bună adaptare și inserție comunitară.

Strategia metodologică propusă pentru desfășurarea procesului educațional este reflectată în tabelul de mai jos:

Crt.	Unități de conținut	Metode didactice recomandate
1	Dezvoltarea psihică a copilului de vîrstă școlară mică	Metoda asocierii libere a ideilor (Sinectica) Metoda piramidei Explozia stelară Metoda pălăriilor gînditoare

2	Dezvoltarea psihică a preadolescentului	Metoda studiului de caz Jurnalul cu dublă intrare Tehnica scenariilor Incidentul critic Simulările
3	Dezvoltarea psihică a adolescentului	Discuția dirijată Hărțile conceptuale Metoda R.A.I. Tehnica 3-2-1
4	Dezvoltarea psihică a omului în perioadele tinereții	Metoda SINELG Știu/Vreau să știu/Am învățat Tehnica ciorchinelui Ghidul de anticipație
5	Dezvoltarea psihică a omului în perioadele vârstei adulte.	Eseul Diagrama wen Studiul de caz Harta conceptuală Proiectul în grup
6	Caracteristicile psihice a omului în perioada bătrâneții.	Autochestionarea Învățarea individuală Comparatie si contrast Fishbowl (tehnica acvariului) Interviul în trei trepte

X.Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Evaluarea este o componentă organică a procesului de învățare care trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă, formativă. Orice instrument pentru evaluare se va elabora în baza obiectivelor generale formulate în termeni de competențe. Consecvența și fidelitatea evaluării se va asigura inclusiv prin continuitatea dintre evaluarea inițială, curentă/formativă și cea sumativă. Alternarea celor trei forme de evaluare-orală, scrisă și practică va răspunde necesităților de dezvoltare a inteligențelor multiple.

Demersul evaluativ va fi conceput așa încât să apreciem:

- **Ce știe studentul**, adică dacă poate să definească o noțiune, să identifice niște trăsături, să enumere tipuri, să descrie un fenomen etc.
- **Ce poate să facă studentul, cum aplică cele știute**, adică dacă este capabil să caracterizeze, să analizeze, să sintetizeze, să compare etc.
- **Cum poate să integreze cunoștințele și capacitățile în contexte inedite**, cum poate argumenta, generaliza, trage concluzii proprii, evalua cât de pertinente sînt extrapolările, transferurile, paralelele făcute etc.

În actul de evaluare elevul va fi implicat cu scopul de a facilita procesul de autocunoaștere, autoedificare și autorealizare. La conceperea demersurilor evaluative vom pune în prim plan sarcinile care oferă elevului posibilități multiple de afirmare, de luare a deciziilor, de promovare și producere a valorilor proprii, de respectarea opiniilor și punctelor de vedere a celui alt.

De asemenea, ca metodă alternativă de evaluare va fi utilizată constituirea portofoliului, pe care elevii îl vor completa cu materialele necesare, în scopul consolidării cunoștințelor lor pe parcursul studierii cursului.

Un rol important în procesul de evaluare îi va reveni studiului individual al elevilor, care se va desfășura conform unui grafic stabilit și unei tematici prestabilite prin prezentul curriculum.

Nota finală a elevilor se va calcula utilizând o formulă ponderată de calcul, astfel 60% va reprezenta media notelor curente obținute pe parcursul semestrului, iar 40% va constitui nota obținută la examen.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor cognitive sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor
1.	Harta noțională	<ul style="list-style-type: none"> • Punerea în evidență a subiectului general. • Elaborarea corectă a tabelii (schemei), de la noțiunile de bază spre cele specifice domeniului. • Organizarea corectă a informației despre subiectul solicitat • Corectitudinea logică a formulărilor • Corectitudinea lingvistică a formulărilor • Originalitatea expunerii noțiunilor subiectului propus
2.	Argumentare scrisă	<ul style="list-style-type: none"> • Corespunderea formulărilor temei. • Selectarea și structurarea logică a argumentelor în corespundere cu tezele puse în discuție. • Apelarea la propria experiență în argumentarea tezelor puse în discuție. • Utilizarea unui limbaj adecvat și bogat, respectarea normelor literare
3.	Argumentare orală	<ul style="list-style-type: none"> • Corespunderea formulărilor temei. • Selectarea și structurarea logică a argumentelor în corespundere • Apelarea la propria experiență în argumentarea tezelor puse în discuție. • Utilizarea unui limbaj adecvat și bogat, respectarea normelor literare. • Utilizarea corectă și adecvată a mijloacelor orale de exprimare (intonația, gesturile, vocabularul etc.).
4.	Proiect elaborat	<ul style="list-style-type: none"> • Validitatea proiectului -gradul în care acesta acoperă unitar și coerent, logic și argumentat tema propusă, felul în care au fost evidențiate • Completitudinea proiectului - conexiunile și perspectivele interdisciplinare ale temei, competențele și abilitățile de ordin teoretic și practic și maniera în care acestea servesc conținutului științific • Elaborarea și structura proiectului- acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor. • Calitatea materialului folosit în realizarea proiectului, bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate ș.a. • Creativitatea -gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea temei sau în soluționarea problemei.

5.	Referat	<ul style="list-style-type: none"> • Corespunderea referatului temei. • Profunzimea și completitudinea dezvoltării temei. • Adecvarea la conținutul surselor primare. • Coerența și logica expunerii. • Utilizarea dovezilor din sursele consultate. • Gradul de originalitate și de noutate. • Nivelul de erudiție. • Modul de structurare a lucrării. • Justificarea ipotezei legate de tema referatului. • Analiza în detaliu a fiecărei surse de documentare.
6.	Studiu de caz	<ul style="list-style-type: none"> • Corectitudinea interpretării studiului de caz propus. • Calitatea soluțiilor, ipotezelor propuse, argumentarea acestora; • Corespunderea soluțiilor, ipotezelor propuse pentru rezolvarea adecvată a cazului analizat. • Corectitudinea lingvistică a formulărilor • Rezolvarea corectă a problemei, asociate studiului analizat de caz. • Referința la programe. • Completitudinea informației și coerența între subiect și documentele studiate; • Noutatea și valoarea științifică a informației. • Exactitudinea rezultatelor și rigoarea probelor. • Capacitatea de analiză și de sinteză a documentelor, adaptarea conținutului. • Originalitatea studiului, a formulării și a realizării. • Personalizarea (să nu fie lucruri copiate). • Aprecierea critică, judecată personală a elevului.
7.	Eseu structurat	<ul style="list-style-type: none"> • Completitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei de la care pornește acesta. • Corectitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei de la care pornește acesta. • Claritatea (mesajul bine conturat în jurul unei idei pentru care exista dovezi verificabile, fără formulări ambigue). • Argumentarea (ideile, teoriile sunt susținute de argumente din bibliografie). • Coerență logică (ideile au legătură unele cu altele, decurg unele din altele, nu se acceptă a se începe cu o idee pe care o dezvoltă elevul și să finalizeze argumentarea cu idei care nu au fost prezentate în eseu • Interacțiunea cu materialul bibliografic (sursele bibliografice sunt citate corespunzător, argumentele aduse sunt susținute prin prezentarea diferitelor cercetări. • Originalitatea, creativitatea, inovațiile (modul deosebit prin care este abordată tema, prezentarea opiniilor personale bazate pe analiza surselor bibliografice). • Aspectul general al eseului (respectarea normelor stilistice și gramaticale, aranjarea în pagină). • Centrarea bibliografiei eseului pe nu mai puțin de 3-4 titluri reprezentative din literatura de specialitate.

8.	Eseu nestructurat	<ul style="list-style-type: none"> • Completitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei. • Corectitudinea interpretării informațiilor prin prisma problemei de la care pornește acesta. • Claritatea (mesajul bine conturat în jurul unei idei pentru care exista dovezi verificabile, fără formulări ambigue). • Argumentarea (ideile, teoriile sunt susținute de argumente din bibliografie). • Coerență logică (ideile au legătură unele cu altele, decurg unele din altele, nu se acceptă a se începe cu o idee pe care o dezvoltă elevul și să finalizeze argumentarea cu idei care nu au fost prezentate în eseu. • Originalitatea, creativitatea, inovațiile (modul deosebit prin care este abordată tema, prezentarea opiniilor personale bazate pe analiza surselor bibliografice). • Aspectul general al eseului (respectarea normelor stilistice și gramaticale, aranjarea în pagină).
9.	Desen pe calculator. PPT.	<ul style="list-style-type: none"> • Redarea esenței subiectului în cauză. • Relevanța elementelor grafice utilizate. • Gradul de transmitere a mesajului. • Corespunderea concepției, stilului, așezării în pagină și a designului grafic mesajului de transmis. • Creativitatea și originalitatea. • Calitatea tehnică. • Originalitatea și capacitatea de a ilustra, prin forme și culori, prin poziționarea compoziției în transmiterea mesajului preconizat. • Impactul vizual și comunicativ.
10.	Investigația	<ul style="list-style-type: none"> • Definirea și înțelegerea problemei investigate. • Folosirea diverselor procedee pentru obținerea datelor necesare. • Colectarea și organizarea datelor obținute. • Formularea și verificarea ipotezei cu privire la problema luată în studiu. • Alegerea și descrierea metodelor folosite pentru investigație. • Prezentarea metodelor de cercetare/laborator în ordinea în care au fost utilizate. • Comentariul comparativ al surselor de documentare. • Descrierea observațiilor. • Interpretarea personală a rezultatelor cercetării; • Realizarea de desene, grafice, diagrame, tabele. • Selectarea și oportunitatea surselor bibliografice. • Rezumarea celor constatate într-o concluzie exprimată succint și raportată la ipoteza inițială. • Modul de prezentare.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor funcțional-acționare sunt prezentate în tabelul de mai jos:

	Produse pentru măsurarea competențelor funcțional-acționare	Criterii de evaluare a produselor
1.	Diagrama „Cauză-efect”	Determinarea efectelor psihologice care sunt provocate de cauze concrete . Corespunderea conținutului cu scopul și obiectivele propuse. Organizarea ideilor și materialelor într-o ordine logică. Formularea concluziilor elocvente pe baza studiului literaturii suplimentare. Respectarea termenilor de elaborare.
2.	Diagrama Wenn	Determinarea asemănărilor aspectelor studiate. Determinarea deosebirilor aspectelor studiate. Folosirea bibliografiei suplimentare pentru evidențierea asemănărilor și deosebirilor aspectelor comparate. Formularea coerentă, logică a ideilor. Corespunderea rezultatului cu scopul propus. Aranjarea în pagină a diagramei. Respectarea termenilor de elaborare.
3.	Linia Timpului	Corespunderea conținutului cu scopul și obiectivele propuse. Relevanța ideilor. Formularea concluziilor elocvente pe baza studiului literaturii suplimentare. Corectitudinea formulării ideilor. Organizarea ideilor și materialelor într-o ordine logică. Elaborarea și redactarea părții scrise au fost făcute într-un mod consistent și concomitent, conform planificării. Precizarea elementelor de evoluție a fenomenului psihologic studiat. Respectarea termenilor de elaborare.
4.	Tabel de observare/de sinteză	Elaborarea elocventă a argumentelor problemei . Corespunderea argumentelor scopului și obiectivelor propuse. Observarea sistematică a fenomenului psihologic supus cercetării. Prezența relației între argumente. Formularea laconică a argumentelor.

5.	<p>*****</p> <p>Lista de sfaturi/recomandări/strategii</p> <p>*****</p>	<p>Valabilitatea și corectitudinea argumentelor. Analiza diverselor aspecte psihologice în formularea argumentelor. Argumentele să nu se repete, să nu se suprapună sau să se reformuleze.</p> <p>*****</p> <p>Corespunderea conținutului cu scopul/obiectivele propuse. Prezentarea opiniilor personale justificate. Sfaturile/recomandările propuse sunt aplicabile. Formularea laconică a ideilor. Analiza diverselor surse bibliografice pentru formularea ideilor. Respectarea termenilor de elaborare.</p> <p>*****</p>
6.	<p>*****</p> <p>Ghid practic</p> <p>*****</p>	<p>*****Cor</p> <p>Corespunderea conținutului cu titlul ghidului. Relevanța ideilor. Prezentarea opiniilor personale. Formularea concluziilor elocvente pe baza studiului literaturii suplimentare. Corectitudinea formulării ideilor. Organizarea ideilor și materialelor într-o ordine logică Prezentarea exemplurilor personale sau din literatură, care relevă tema cercetată. Prezența imaginilor, pozelor, desenelor, schemelor , care ilustrează ideea propusă. Formularea concluziei proprii (5-6 idei) referitor la tema abordată. Ghidul reprezintă, în sine, o soluție practică, cu elemente de originalitate în găsirea soluțiilor. Ideile propuse sunt aplicabile. Utilizarea anumitor resurse bibliografice este bine justificată și argumentată în contextul ghidului. Elaborarea și redactarea părții scrise a ghidului au fost făcute într-un mod consistent și concomitent, conform planificării. Precizarea elementelor de conținut. Respectarea termenilor de elaborare.</p> <p>*****</p>
7.	<p>*****</p> <p>Autoanaliza psihologică</p> <p>*****</p>	<p>*****</p> <p>Formularea judecăților de valoare proprii adecvat, corect, relevant. Autoobservare sistematică a fenomenului psihic analizat. Înregistrarea sistematică a observațiilor efectuate. Formularea concluziilor pertinente. Raportarea fenomenului psihologic studiat la personalitatea proprie. Reflecții personale elocvente, profunde. Formularea ideilor într-o manieră consecventă , logică și coerentă.</p>

8.	Poster	<p>Formularea titlului scurt și sugestiv.</p> <p>Introducere asupra domeniului de interes.</p> <p>Prezentare sintetică a abordării experimentale / teoretice.</p> <p>Prezentarea rezultatelor celor mai semnificative.</p> <p>Prezentarea orală a posterului printr-o prelegere de 5 min.</p> <p>Concepție grafică atractivă; elemente grafice adecvate.</p> <p>Conținutul corespunde temei.</p> <p>Concluziile personale formulate.</p> <p>Text puțin, cea mai mare parte a spațiului posterului fiind destinat materialului ilustrativ.</p> <p>Calitatea imaginilor, pozelor, desenelor, figurilor, tabelelor.</p> <p>Originalitatea, creativitatea, inovațiile (modul deosebit prin care este abordată tema, prezentarea opiniilor personale bazate pe analiza surselor bibliografice).</p>
9.	Graficul T	<p>*****</p> <p>*****</p> <p>Elaborarea elocventă a argumentelor afirmative/negative a problemei binare.</p> <p>Prezența relației între argumente și contraargumente pereche.</p> <p>Formularea laconică a argumentelor.</p> <p>Valabilitatea și corectitudinea argumentelor.</p> <p>Analiza diverselor surse bibliografice în selectarea argumentelor.</p> <p>Argumentele să nu se repete, să nu se suprapună sau să se reformuleze.</p> <p>Respectarea termenilor de elaborare.</p>

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studiu

Manuale, Ghiduri metodice, Suport de curs, Laptop, Notebook, Proiector multimedia, Mape Colaje, Caiete, Broșuri informative, Tablă, Panou, Postere.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor.

Nr.crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/ accesată/ procurată resursa	Numărul de exemplare disponibile
1.	Racu, I., Perjan, C., <i>Psihologia dezvoltării și psihologia pedagogică</i> . Chișinău, 2007	Biblioteca	60
2.	Ursula, Ș., <i>Psihologia vîrstelor, Ciclurile vieții</i> , București, Ed.Didactică și Pedagogică, 1995	Biblioteca	1
3.	Muntean, A., <i>Psihologia dezvoltării umane</i> , Iași, 2006.	Biblioteca	1
4.	Ursula, Ș., <i>Psihologia vîrstelor, Ciclurile vieții</i> , București, Ed.Didactică și Pedagogică, 1995.	Biblioteca	1
5.	Albu Emilia, <i>Psihologia vîrstelor</i> , 2007 www.upm.ro/facultati_departamente	Internet	
6.	Schipor Maria-Doina, <i>Psihologia vîrstelor- Note de curs</i> , 2012 https://ro.scribd.com/doc/96690470/Curs-Psihologia-Varstelor-2012	Internet	